

Dnr: 17-2015 BTK

Länsstyrelsen i Skåne Län
Miljöavdelningen

205 15 MALMÖ

BT Kemi Efterbehandling Lägesrapport för år 2015

Bidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningskador avseende f.d. BT Kemi-området i Teckomatorp, Svalövs kommun

Sammanfattning

BT Kemi Efterbehandling har sedan den 1 juli 2011 varit inne i Etapp 1 av arbetena på det södra området. Detta skede inleder arbetet med efterbehandlingen av det södra området och omfattar inlösen av fastigheter, rivning av byggnader, ytterligare provtagning samt fördjupad utredning.

Statliga bidrag om sammanlagt 39,25 miljoner kronor har tilldelats till Svalövs kommun för åtgärder på det södra området fördelat enligt följande: 17 miljoner år 2011, 13 miljoner år 2012, 3 miljoner år 2013 samt 6,25 miljoner år 2015.

Tidplanen för Etapp 1 har förlängts och löper nu till och med december 2015. Därmed har även Etapp 2 förskjutits med ett halvår och planeras pågå 2016-2017. Under förutsättning att inga ytterligare arbeten, såsom exempelvis åtgärdsförberedande undersökningar, tillkommer under etappen förväntas de av Naturvårdsverket beviljade medlen för Etapp 2 kunna täcka kostnaderna även för hösten 2017.

Under vintern och våren har kompletterande undersökningar genomförts på och runt det södra området. Arbetet med de fördjupade utredningarna har också fortsatt trots att avtalet med projektets utredande miljökonsult avslutats på grund av oenighet kring ekonomin. Istället har en annan konsult upphandlats, som tillsammans med projektledningen ska slutföra arbetet med uppdateringen av huvudstudien för det södra området.

Under hösten 2015 kommer projektet att arbeta vidare med huvudstudien, som planeras vara färdig innan årsskiftet. Därefter övergår projektet i Etapp 2 för det södra området, vilken bland annat omfattar framtagande av förfrågningsunderlag för upphandling av åtgärder samt kostnadsberäkning och bidragsansökan för Etapp 3.

Tidigare redovisningar

Länsstyrelsen i Skåne län har vidarefördelat statliga bidrag om sammanlagt 39,25 miljoner kronor för åtgärder på det södra området. För besluten gäller att en ekonomisk redovisning ska lämnas varje kvartal inom en månad efter utgången av kvartalet. Vidare ska en lägesrapportering ske varje år senast den 1 oktober inför revidering av det regionala programmet för efterbehandling av länets förorenade områden.

Sedan föregående lägesrapport, daterad 2014-09-22, har fyra kvartalsredovisningar lämnats in, daterade 2014-10-24, 2015-03-10, 2015-04-29 respektive 2015-07-20. Hänvisning sker till dessa rapporter i fråga om detaljer rörande projektets ekonomi och verksamhet.

Översikt över utförda arbeten under perioden

Inlösen av fastigheter

År 2011 löstes fastigheterna där Lans Mekaniska Verkstad AB låg in. Under 2012 förhandlades ett avtal fram med hyresgästen om avflyttning från lokalerna 2012-12-31, vilket justerades genom ett tilläggsavtal daterat 2012-11-08. Enligt avtalet skulle hyreskostnaderna för april-december 2012 dras av från den slutliga ersättningen. Vid utbetalningen gjordes således avdrag för lokalhyra inklusive moms. Skatteverket har i efterhand meddelat att moms ej ska finnas med i en sådan uppgörelse. Hyresgästen vände sig därför under våren 2015 till kommunen för att få ut ersättning motsvarande densamma. Summan, 56 626 kronor, utbetalades till hyresgästen i början av maj 2015.

Den återstående ersättningen till den tidigare ägaren till en av hobbyverkstäderna har nu utbetalats. Samtliga före detta fastighetsägare och hyresgäster har således till fullo mottagit ersättning enligt avtal. Ärendet är därmed avslutat.

Miljökontroll

Sedan årsskiftet har Tyréns AB tagit över uppdraget att utföra den löpande miljökontrollen inom projektet. Vid samma tid gjordes även vissa tillägg i utförandet av miljökontrollen. Dessa redovisades i en sammanställning som skickades in till Länsstyrelsen 2015-01-14. Länsstyrelsen har i e-post 2015-02-09 meddelat att man inte har några synpunkter på projektledningens förslag till reviderat miljökontrollprogram.

Sweco, som tidigare utfört den löpande miljökontrollen, har levererat en uppdaterad miljökontrollrapport. Denna omfattar resultat från 2010 till och med 2014. Rapporten skickades till Länsstyrelsen 2015-07-31.

Dräneringsvattnet

Projektledningen har i PM daterat 2015-02-11 föreslagit en minskning i pumpningen av dräneringsvattnet. Anledningen var att mängden pumpat vatten ökat kraftigt sedan pumpningen våren 2014 ställdes om från nivåstyrd till tidsstyrd pumpning. Genom att minska pumpningen till en nivå som bättre överensstämde med tidigare volymer skulle man undvika att samla upp och avleda onödiga mängder vatten till Landskronas avloppsreningsverk. Länsstyrelsen har 2015-02-27 meddelat beslut om att ändring av pumpningen kan ske omedelbart och att mängderna som mest får minskas till 23 m³/dygn. Pumpningen ställdes om under våren och följs upp genom projektets löpande miljökontroll.

Kompletterande provtagningar

Under det gångna året har kompletterande provtagningar genomförts i två omgångar; provtagningsomgång 3 under december 2014 och provtagningsomgång 4 under maj-juni 2015. Under provtagningsomgång 3 genomfördes bland annat vibrationsborrningar, som gav en tydligare bild av jordlagerföljden än vad tidigare borrningar gjort. De avslöjade dels en tätt packad undre morän, dels ett undre grundvattenmagasin i jord, som inte var känt sedan tidigare. Provtagningarna visade på föroreningar i marken under betsvämmorna på större djup (8-10 m) än vad som tidigare antagits. Provtagning av grundvattnet i det undre magasinet i jord i anslutning till betsvämmorna visade också på mycket höga föroreningshalter.

Resultaten av vinterns provtagningar väckte nya frågor. Det lager med grövre material som utgör det undre grundvattenmagasinet i jord hade identifierats i anslutning till betsvämmorna, men i övrigt var utbredningen av detta lager okänd. Detta innebar en osäkerhet gällande spridningsförhållandena. Dessutom lyftes frågan om det som tidigare hade tolkats som berggrundens överyta i själva verket kunde ha varit den mycket täta undre moränen. Om så var fallet var det osäkert om grundvattenrör som i tidigare omgångar satts i berggrunden verkligen satt i berget eller om de helt eller delvis hämtade vatten ur det undre grundvattenmagasinet i jord.

Till följd av resultaten från provtagningsomgång 3 och de frågor som uppstod kring föroreningar i de djupare lagren och spridningsriskerna för dessa, beslutades om ytterligare en provtagningsomgång. Detta då resultaten ansågs vara av vikt för riskbedömning och åtgärdsutredning.

Provtagningsomgång 4 inleddes vecka 21 och omfattade sammanlagt 15 vibrationsborrningar och en hammarborrning. Medan vibrationsborrningarna utfördes ner till cirka tio meters djup, gjordes hammarborrningen ner i berget, till cirka 20 meters djup. I denna punkt samt sju av punkterna för vibrationsborrning installerades grundvattenrör.

Borrningarna avslöjade att det lager med grövre material som utgör det undre grundvattenmagasinet i jord finns på stora delar av det södra området, om än i varierande mäktighet. Vattenfö-

ringen i lagret är dock inte så god som tidigare antagits. Siktanalyser visar att det även finns en hel del finmaterial i lagret, som minskar vattenföringen. Detta påverkar i sin tur hur mycket föroreningar som kan spridas i lagret. Resultaten visade också att den hårt packade bottenmoränen troligen tolkats som bergöveryta vid de jordberg-sonderingar som gjordes i provtagningsomgång 1. Med denna nya information gjordes en genomgång av de grundvattenrör som borrats ner till berg i provtagningsomgång 2. Det kunde konstateras att några av rören helt får vatten från det undre grundvattenmagasinet i jord och några troligen både från det och från berget.

Såväl jord som grundvatten provtogs. Resultaten visade inga stora förändringar mot det som framkom i provtagningsomgång 3. Resultaten av jordproverna har inte förändrat bilden när det gäller föroreningsspridningen i jord. Vid provtagning av grundvatten noterades en viss halt i det grundvattenrör som satts ner i berget, men det är svårt att avgöra vad detta beror på. Vid borrning går det inte helt att undvika att lite jord följer med ner i röret och vattenföringen i berget är extremt låg vilket gör röret mycket svårt att omsätta. Det har därför inte kunnat göras en rimlig omsättning av röret vid provtagningen. Provtagningen i det undre grundvattenmagasinet i jord visade i några fall på halter som var betydligt högre eller lägre än närliggande rör. Även här är det låg vattenföring och svårt att omsätta rören. Projektet kommer därför att göra en kompletterande provtagning för att se om det går att utröna vad skillnaderna beror på.

Avslutande av konsultuppdrag

Under hösten 2014 inkom Ramböll med ätor för strax under 660 000 kronor. Projektledningen och Ramböll var inte överens om huruvida arbetena i ätorna ingick i den ursprungliga budgeten eller om de skulle betraktas som tillägg. Det var också osäkert om det skulle uppkomma fler ätor under det fortsatta arbetet. Projektledningen konstaterade att situationen inte var hållbar och gick därför in i förhandling om att avsluta avtalet med Ramböll.

Ett möte hölls 2014-12-09 där projektledningen och Ramböll kom överens om att avsluta uppdraget och förhandlingar om villkoren för avslutet inleddes. Ett avtal om avslutande av arbeten tecknades mellan projektet och Ramböll 2015-02-06. Enligt detta skulle Ramböll leverera slutversioner av tre påbörjade delrapporter samt den 3D-modell som konsulten tagit fram inom projektet. Samtliga leveranser har nu godkänts och uppdraget är därmed avslutat.

Uppdatering av huvudstudien

Då Rambölls uppdrag avslutades under våren har projektledningen tagit över arbetet med huvudstudien med stöd av ÅF, som sen tidigare är upphandlade för entreprenadfrågor, och Kemakta som direktupphandlats för riskbedömningen och beräkningar av föroreningmängder och föroreningsspridning.

Kemaktas första uppdrag blev en översyn av de tidigare riktvärdena och en sammanställning av vilka uppdateringar som de anser behöver göras. Deras förslag diskuterades med Länsstyrelsen på möte 2015-05-21. Länsstyrelsen ställde sig då bakom förslagen.

Efter att provtagningsomgång 4 blivit klar har projektet arbetat med utvärdering av resultaten. Kemakta har arbetat med att se över föroreningssituationen, medan projektledningen har arbetat med att se över den geologiska tolkningen, med understöd av material från projektets databas där all tidigare provtagning lagts in. En översyn har också gjorts av tolkningarna i databasen, baserat på den nya information som framkommit, när det gäller jordlagerföljder, överyta berg och grundvattenmagasin.

Parallellt med detta har projektledningen även påbörjat arbetet med översyn av den tidigare åtgärdsutredningen för det södra området. Det gäller vilka alternativ som ska presenteras, vilka saneringstekniker som kan bli aktuella och vilken information som måste tas fram för detta.

Detaljplanen

Ett programsamråd hölls 2014-11-12 gällande planprogrammet för Södra området. Projektet arbetar dock inte längre med detaljplanen. Detta då ett av villkoren i bidragsbeslutet som motogs 2015-03-05 var att bidragsmedlen inte längre får användas för detta arbete. Projektet konsult, Tengbom, har därmed avslutat sitt uppdrag i projektet. Ansvaret för detaljplanen har gått över på kommunens Samhällsbyggnadsutskott.

Massupplag

Projektledningen har tidigare gjort bedömningen att det skulle vara värdefullt att kunna ta emot rena massor för att kunna använda dem vid återställandet av det södra området. Från början var tanken att ett eventuellt massupplag skulle placeras på eller i nära anslutning till det södra området, men detta är inte längre möjligt av följande skäl:

- Den östra delen av området kommer sannolikt att tas i anspråk av Trafikverket i samband med ombyggnationen av tågstationen.
- Föroreningar i högra halter än väntat har hittats i den södra delen av området. Det står ännu inte klart huruvida dessa behöver åtgärdas, men det anses inte längre lämpligt att placera ett massupplag inom detta delområde innan ett eventuellt åtgärdsbehov är utrett.
- Kommunens köp av marken söder och väster om det södra området har överklagats.

Projektledningen har därför undersökt möjligheterna för en alternativ placering av ett eventuellt massupplag och Granbo-området söder om Teckomatorp har kommit upp som ett förslag. Pro-

jektledningen har emellertid beräknat totalkostnaden för en flytt av massorna från Granbo till det södra området till 0,5-1 miljon kronor. På grund av den höga kostnaden för en flytt har Styrelsen för BT Kemi Efterbehandling beslutat att man ska avvakta i frågan om ett eventuellt massupplag. Projektet kommer i dagsläget således inte att gå vidare med planering av och upphandling för skötsel av massupplaget.

Information

Under det gångna året har projektledningen anordnat två informationsmöten för allmänheten i Teckomatorp, 2014-10-29 och 2015-05-06. Man har även anordnat öppet hus i utställningen i samband med att aktivitetshuset Torgskolan hade öppet hus och i samband med julskyltningen i Teckomatorp. Projektet tar fortsatt emot studiebesök från såväl skolor och universitet som föreningar och andra intressenter. Projektledare Eva Sköld har också hållit en föreläsning om projektet på utbildningen för lantmätare på Lunds Tekniska Högskola.

I projektet har man sedan några år använt sig av Projectplace som projektportal. Tanken vid införandet var att portalen skulle fungera som ett nav för kommunikationen inom projektet. Projektledningen har dock upplevt att det funnits många problem med funktionaliteten. Dessutom har flera av de övriga användarna rapporterat att de upplevt systemet som svårnavigerat. Man har därför avslutat sitt abonnemang på Projectplace och kommer istället att använda andra verktyg för styrningen av projektet.

Projektorganisation

Kristina Jeppsson återgick i januari 2015 till sin tjänst som biträdande projektledare, varför Filip Nilsson har lämnat projektet. Projektorganisationen har under 2015 utökats i form av projektadministratör Ingrid Dahl, som är anställd på 20 % inom projektet.

Tidplan

Tidplanen har förändrats sedan senaste lägesrapporten. Arbetena i Etapp 1 har tagit längre tid på grund av den nya information som framkom under provtagningsomgång 3. Under våren har projektledningen arbetat med projektplanen för Etapp 2 och i det arbetet har hela tidplanen setts över. Upphandlingen har flyttats från Etapp 2 till Etapp 3 och därmed kommer Etapp 3 att ta längre tid. I tidplanen för Etapp 3 har även tid för slutredovisning och avslutande av projektet lagts till eftersom detta tidigare saknades i tidplanen. Tidplanen i sin helhet har därför justerats.

Den övergripande tidplanen är nu enligt följande:

Etapp 1: 1 juli 2011 till 31 december 2015

Etapp 2: 1 januari 2016 till 31 december 2017

Etapp 3: 1 januari 2018 till andra halvan av 2021

Bidragsansökan

Kommunstyrelsen i Svalövs kommun beslutade 2014-08-25 om en ansökan om medel för förlängning av Etapp 1 och för Etapp 2. Naturvårdsverket skickade 2014-10-23 en skrivelse gällande ett förtydligande av ansökan för Etapp 2, som Svalövs kommun besvarade 2014-11-10. Vid planeringen av provtagningsomgång 3 konstaterades att ytterligare medel behövdes för att kunna genomföra vibrationsborrning. Länsstyrelsen meddelade att det fanns möjlighet att utöka den kompletterande ansökan för Etapp 1, vilket projektledningen valde att göra. Ansökan utökades från 3,5 miljoner kronor till 3,8 miljoner kronor. Reviderad slutlig ansökan för Etapp 1 skickades 2014-11-11.

Naturvårdsverket har i beslut daterat 2014-12-18 meddelat att man beviljar bidrag om sammanlagt 15 150 000 kronor för åtgärder på det södra området. Svalövs kommun mottog 2015-03-05 Länsstyrelsens beslut om bidrag på sammanlagt 6,25 miljoner kronor för 2015. Ett av villkoren för bidragsbeslutet var att bidragsmedlen inte längre får användas för arbete med detaljplanen för det södra området.

Planerade arbeten

Uppdatering av huvudstudien

Under resten av Etapp 1 kommer fokus huvudsakligen att ligga på uppdateringen av huvudstudien för det södra området. Utöver de delrapporter som redan levererats omfattar arbetet en övergripande riskbedömning, en åtgärdsutredning samt en riskvärdering. Samtliga delrapporter kommer därefter att föras samman till en samlad huvudstudie. Den uppdaterade huvudstudien planeras vara färdig innan årsskiftet. Därefter följer en politisk beslutsprocess som sannolikt kommer att vara en bit in på 2016.

Nytt miljökontrollprogram

Under hösten ska ett nytt miljökontrollprogram tas fram. Anledningen till att detta inte har gjorts tidigare är att projektet velat avvakta resultaten från provtagningsomgång 3 och 4. Miljökontrollprogrammet ska ses över inför varje årsskifte och vid behov revideras.

Erfarenhetsåterföring för Etapp 1

Under hösten planerar projektet att genomföra aktiviteter för erfarenhetsåterföring. Formerna är ännu inte klara, men samtliga parter som har deltagit i etappen kommer att bjudas in att bidra med sina erfarenheter från projektet. Projektledningen kommer även att ta fram en intern delrapport för Etapp 1, som sedan kan utgöra underlag vid slutrapporteringen av projektet som helhet.

Övergång till Etapp 2

Vid årsskiftet går projektet över i Etapp 2 för det södra området. Under årets första hälft kommer arbetet med förfrågningsunderlaget inför upphandlingen av saneringsentreprenaden att inledas.

Projektet kommer även att ägna en betydande del av tiden åt att ta fram kostnadsberäkningar och bidragsansökan för Etapp 3.

Svalöv, dag som ovan

Fredrik Löfqvist
Projektchef

Eva Sköld
Projektledare